

By M.E. Ledwaba Rec. 18/5/42.

(Replied 27/5/42)
M.E. Ledwaba.

549 (H)

Q

MAY 18 1942

TUMELO YA BA XEŠO. K34/11

Boxolo-xolong re be re sa bale "lesothwana" (pukus) le la lena. Re be re sa tsebe xore pampire e tle e bolele taba. Pampire ye ya lena ke mphapantsi. O re motho a ka re a le xona mo a tseba ditaba tša kowa hxele kowa "Tamané" (Kimberley).

Ke maha fela - batho ba ka se bolele' ka methalwana ye' ye mesonyana ye. Kgale O re marothonthwana a' a lena, ha re botša ka modimo?

Kena xa re dumela medimo ya marothonthwana ye' ya lena re dumela medimo ya "bo-Ledwaba la Malatsi Ndebele" medimo ya bo-Mtate-moxolo Pal'a-sentso. E seko ya lena medimo ya xo hakanelwa le mahae-hae.

O re medimo ya Xešo ke vena re sa kwane e a kwana 'aikhona' xo kwana xa vena ke xo supa xore medimo yeša le yeno e a kwana - ke re sa kwane yana e tla kwana byang athe re ratantšwa ke yona kobane

8/11

Not for exam & ok at i: Religion
navmfm - 6/6/42
4 p (1/3)

gn. Prof. Dr. C. S. Lewis
Successorship of the
Ndebele
indexed

bona ba ya kwana. Byale lena le re
 lesisa medimo ya bo-rena le re le
 bore medimo ya lena e mefra. "Mefaka
 e mefra e seka diatla" ngwan'a ka.
 Le a re laha. Dikromo di kae?
 Ma bēlō a kae? Banna ba kae le
 bakhōlo? Ka moka di ile di tserwe
 ke medimo ye ya lena ya dipampire.
 Kae? He he he! Ngwan'a ka;
 "Lo an'elwa ke xo tingwa" a ile
 Mabitsi a ile Malahlwa (Mephato) a
 ile "konkoti, molete-mohlaela" mo-
 thupa. Le naha ya phala e sa lla la
 tatetsa la hlahana (lesolo). Xona byale
 O ka letsa naha le ka hlahana? Hee!
 Le a kwana? Medimo ya lena ye le re xo
 le ya e bala mo maphepheng e a kwana.
 Lena xape le r Modimo o tee - e re a
 dumela le rena fela medimo yeno e
 xona yeo e xo di'setseko xohle-xohle mo
 o yako xona. Medimo ya Maune e ka
 se ke ya ba medimo ya xa Moloto

Ya Maune ke ya Maune ya xa Moloto
ke ya xa Moloto. Ya Maune e lebeleletse
thšaba sa yona sa Maune. E ka se ke
ya kxona xo ba ya xa Moloto.

Ka medimo wo' wa lena le klahanetšexo
le merafe-rafe le mahxowa naxa e
senyexile. Medimo le medimo ya xeso
e re fularetše, ka xobane le didimo tšea
bōna xa di sa dirwa (dihlabelō).

Topolang bo-tate weno le ba hlabelē
didimo tšea bōna pula di tla na la
bolaya mabēle la ja maxapu le difela
le diryōba le maraka la nyakalala.
Seo ke tumelō ye xeso banna.

Baxoloxoto ba re: "Khudi xa e lahle
lexapi le yona". Xape' taba ye bohloko
le re dingaka tšea xeso a di lahlwe.
Le dumela ma hxowa, lena!

Dingaka di boliba le badimo ba bo rena
banna - le se re byalo. Bo tla tla
bolwetšē bya le xaxaila le ma hxowa ao
a lena. Naxa e tla kxawa ke ngang?

Tumêlô ya ba-Xešo
(Badimo)

4

K94/11

4

Lena le re dingaka di bolêla maha;
 le xopola dingaka di ha ithuta
 diplake tsä. Dina xore di timetšê
 batho. Le tla tšiswa ke mahlatsê a
 medimo ya bo-lena. "Nyatia molala e
 hwetšê molaleng" Botatša rena ba ya
 re bōna kowa badimong mmê. Le
 rena re sa sepele ka tšela tsä bōna
 ba tla re fularêla, re ba re fulavetšê
 ke xōna le tlang xo bōng xore. Ba xeno
 ba xo floxetšê ka moka. Sang xo
 leha badimo banna, badimo ba pelo-
 ričô pelo hrōpō! Naxa e a kxawa
 xore dilō tšê mpe ka moka di tle di
 re fete. Le lena le sa dumele xo melemo
 ya sexaxero le 'kxwadi tsä bo-
 "Sa kxaila metheka mopoko motona
 se-dula kxorony tsä banna.
 Phala-phala 'a thêlêlê 'a metse.
 Sika-sika 'a Makhwaraneng.
 Thōbō-thōbō 'a sathšithšii
 Nthag 'a madišê kxoroxor 'a thêbêlê
 Tanso le ngwenya yasemangini!"

Le tla di bōna tsä masa.
 Le swanetše xo dirêla medimo ya bo
 lena didimo. Sedimo ke selo se se
 xolo mo badimong ngwan'aka. Sedimo
 se khabelwa badimo xore ba re šixêlêšê.
 Le basadi ba dirile dithobyanalwalwa
 re swanetše xo baxêla badimo ba tlê
 ba re robalêlê re phele ka xo
 išetla ka marxe a rena.

Ke le hlabile kxomo le swanetše xo
bexela badimo, xobane ke bona ba
hlokometše le xo phemela dikxomo tsä
reng malloetšing a mehuta-huta.

Le se fe la ja kxomo tsä boiva
le sa ba bexela la ba tirra. Le
nthšetše badimo kxomo ya boiva le e
hlokômélé' le e rati hualoka xcu le rata
bona, xobane kxomo tsä lena di
ka falala le xo thopya ke manaba.

Ke a le botša le sekhé la nyatša.

Botaté morolo ba re; "Rutang bana
dihlako le se ya le tsöha badimong!"

Badimo xa ba tšofale, badimo ba xeno
ba sale ba hlölerä le lena setloxoeng
sa lena. Ke fa o ba le hlotšexo, mme
le lehonu ba sepela le lena xohle.

O tla re xe o robetše bošexo wa
bona pap'axo yeo a hloka xetšexo
xo ba rakhol'axo yeo le xo mo tseba
xo o sa mo tseba mme o ka se
tsebiwe ke motho, o tla mo tseba,
xobane le seboji. Wena o tla re
o be o löra. O xina motho yeo a ka
löra xo seo a sešo a se bona na?

Ka tšela yona yeo o kxona xo bona
"badimolekwané" (bo Mangoloi) ba Monnoii
a m mopa botši makomo-xomo.

Sep'a dithšaba-thšaba (Modimo).

Thabitang badimo le tlé le
atléxé le ate la thalé lefase le ba
boke ka didimo.

O tla mma kaha xe ke xo botsa ka
badimo ke bile ke xo botsa le dingaka.

Byale ka xe se tseba xore ngaha ke
motso o mo xola mo sethsabeng, ke
tla xo botsa ka yona xa nyane.

Ngaha ke motso yeo a ithutile dihlae
tša mehuta-huta tša xo alafa le tša
xo phehola xape o swere marapo' a
mehuta-huta a manyane.

Dihlae tšona di lōhēlwa ka xare xa
dithēbēlē tšeo e lexo matlalwana a
diphōofotšwana, dith ditaola (marapo')
le tšona di na le ya tšona thēbēlē.

Xo tla se ka nako engwe ra se xe
se le ka mo xae ra bōwa se sa phele
ka xo i hēlla - se swanetšē xo
tseba xore mokwā ke eng?

Ke mang yeo a ka se bontšāxo
mo mokwā o tswara xona. Mohlomong
ke boloi, mohlomong ke badimo ba
rata se ba dirēlla sehlabēlō - Ke
tla tšaba byam seo e lexo sōna.

Alowa se ya xo yōna ngaha xore
a ke a tšē a se lebēlēlē.

Byale yēna o tla tseba xore o
swanetšē a tšē' eng. Sa pele o tla
tšea bana ba xaribe (ditaola) le tšē
dingwe tšeo yēna a di tsebaxg. Ke
xona o tla tla a tšō se lebēlēlēla
mathwenyexo ao se naxo le ōna ka
xae, le xo se hlalosešā xore ke eng
le seo se swanetšēxo xo se dira.

549

7 K34/11 7

Le a fihla o a dumediša ba mo
dumēba. Byale ka xore rena re a tseba
xore o tletse, eng re a mo tšea ra
mo isa sekhubong sa ra rena xore a
re bonixeli. Byalle yena tla nthša
bana ba xaxwe xo re bona, re ka ba
potulla ka kxoxwana koba ka
masēka ka mo yena a tlang xo re
laela ka xona. Ke xore ba tli' bu
taxisetsiwe mo phekolong ya bona.

Le di se na xo wella fase o a di
reba ka mo yena a rutilwexo ka xona.

Le a di tseba tšona tšeo ke
xo botšexo tšona? Hee-hee! Mmetla
'šapo' la marexa o betla a lebisitsa
xo wa xabo. Le a lahlēra - Modimo
wa lena le re ke wa bo mang? Le
re ke wa Isa - Isaka le Meshaka le
Abidenogo? Le a ba tseba? Bao ke
makxowa. Ke lena ditlozolo tša
Makxowa? Xaxwe re tseba bo-kepedi,
bo-Molomo le bo lesiba - e seoyo
ya lena le Makxowa. Re tseba medimo
ya bo-Mathulamisa Ndébili,

Medimo ya bo-Kxoxo-tala se lala

Masa sa ke sihere selepē.

Medimo ya bo-Thšukudu mohlaleng

'a-ko Sekhabana, medimo ya bo

Thšehle, Monna 'a thšehle' ke tlala.

Medimo ya bo-Ramahlwa a dihlaba

'a xa Ditane, le medimo ya bo-

Motlala 'a molomo 'a polase"

549

K34/11

8

ke sa xo botša ka ngaka yêla.

Byale xe a dutše a a rēta o tla kwa nthša thopō ya xeno ka botšalō. O re o' e tseba byang, o' e boditšewe ke mang? Marapjana ōna ale a lexo fase a mmoditše diphiri tšeno.

O tla kwa a setše a re: "medimo yeno e re e re". O hlōkōmēle monna, monna yeo o' tla xo botša taba-taba.

Le kalafō e nyakēxa o tla xolactša tsela yeo e swanetšexo xo dirwa ka xōna mme yēna a tloxa a šikašha le dithabana le dinokana a nyaka melemo le dipheko tšeo a swanetšexo xo tlo swara-swara ka tšona.

Wēna o nthša fudi xoba nku ya sedimo. Nku yeo e tla bolawa ke yēna ngaka ka mešōka ya xaxawe, mme xwa nthšwa seo e lexo sōna mo' xo hlakanwa le mešōka.

Nama ya xōna e tla xobelwa ka pitšaxadi. Fēla diphaka di a le kāna. Le mongwe a bōna xox: mongwe o a tsebēxa a ka retetša sedimo sela — nama ya no hwibila ka pitšeng mme mollō o dutše o feta ba xa-Mozilikazi (omo xolo). Fēla^{xe} le monna tōta xa se selō, o hlomola fēla. Byale xe dinamale marapō di tla tšewa xwa xo bexelwa medimo xore e rōbaltšwe. Le tla bōna le phela ka khutšo ka me motseng wa lena.

Ke xo na le tsietsi mo sethsäbenu
 xo se na pula, kxosi e tla bitšä
 ritio xore e tšö xakološana le
 banna seo se ka dirwaxo ka baka
 la tsietsi ye. Byale banna xe ba
 phuthexile mokxoinana o tla ba
 hlaxisetsä, seo e lexo sōna.

Byale banna ba tla rēta seo e
 lexo taba xo lwela sethsäba xore se
 se jēle. Xo tla nyakwa böna bo-
 šä kxail'a methēka (dingaka) xore
 ba tlē xo re bonthšä xore mokxwa
 ke eng. Ke mokxwa ona le yēna Morēna
 ka xo se hlōkōmetē medimo yabō ba
 tla botēla xe xo silafetšē lefase le
 nyaka xo phokwa ba tla re išä tseleng
 'comme' seo ba se laelaxo xore se
 dirwē se swanetšē xo dirwa ka yōna
 tsela yeo ba e bo'etšexo. Ke e ka ba
 medimo ya sethsäba e nyaka sedimo,
 kxosi e swanetše xo nthšä pholo ka
 'šakeng a e hlabēlē baadimo xo
 tšewē mešwang le marapō a
 kxomo yeo xo y'o lahlēlwa mabitleng
 a baadimo; xo tšeleletšwa xore "Medimo
 ya bo-kare le re rōbalēlē". Xwa
 tšewa mešōka yeo e mengwe ya
 išwa "sephokeng" pitseng e kxolo yeo
 e tladišwe xo ka meetse ke banenyana
 bao ba se xo ba raole. Meetse ao a tla
 tšewa ke ba'imanyana ba banyane ba
 hitima le mellwang ya naxa ba tsāma
 ba opēla ba phoka naxa.

10

K34/11

10

Le xo na le diji tsä mabeli le
xona di swanetse di phokwe ha
mesiöha yona yo re dirilwaxo ke yona
ngaka. Ngaka le yona xa e xona
yoo e brexo nna ke a kxona.

Ha moka di re: "Le badimo ba
ratile xo tla ba byalo". Ke xore le
yona ngaka e swanetse xo kxopela
xo medimo yabo le medimo ya
keno xore e dumileli xore xo be
byalo. Dijji tsä mabeli ke tse mehuta
e mentši. Ke dinonyana, tšie, moxokong
le diphoojolo. Dingaka tsä xeo di tseba
xo upa dinonyana. Tšie xa ba na
seila sa xo swana ha moka; mongwe
le mongwe o ilela ha tšela ya xaxwe.

Tšie yona ke selwana se se nyane
xo se upa. Ba e tšieša sepeledi sa
e fetiša temo ya wela ha howa
marako xa dithaba ya ba xore e
fefile. Mena o re matla a ma haka
ba a humana hae? Ba a newa
ke medimo ya bo bana ba
phološa sethaba.

Moxokong ona bangwe ba o
upa ha hllxa sa peulwane se
sileletšwe le sehlae. Ke xore dipeulwane
xe di tloxa di ya lerolong la moxokong
ke peremette xa xo na o o ha
šalabo. Bangwe ba o biletša
"Marakabosane nong tše thšweu
manoni" tsä o peremetša tsä o
latšwa - latšwa.

549

11

K34/11

Diphoofofōlō tšōna, aowa! Nka ko botšā
maaka xa xo na sekhare sa xo di
upa. Ke e se xe di rewa meutlō le
melete xoba xo di'o di tšona.

Tšē dintšī re a di bōna lewa bawā
ba byalo le m Makxowa a lena le
kxōha xo di dira. Makxowa a bile
a foja xodimo byalo ka dinonyana.

Fēla Makxowa a rapēla medimo
ya xabo bōna yōna yeo ya bo-
Mishaka. Byalo lewa le tša foja
neng? Le ka ba la foja. Na le rapēla
medimo ya xeno. Kena kxale re
be re ka hloke selo. Ke be re
ja nama le mafsi, maxapu le
maraka, re sa hloke selo.

Ke rapēla medimo yabo rena
e se theletša, le rena se ehlomphe
re e hlabela didimo. Ke sa di'o
ja dilō tšē' ka moka re lebala
medimo ya bo rena. Tape le xa
mosadi hlaka ka pelaxi re mo
iša badimong ra mo rapēlēla
ra dira didimo xo bōna xomme
ba re kwēla bohloko ba re
fa masea.

yēna "špa dithšaba-thšaba"
O dula le badimo ba bo rena
se ba re kropelixo sōna xo yēna
O a ba nea, bōna ba fetišetša
xo rena.

"Kōbalang medimoya bo Ramahlwa a
di hlaba'a Ditahē" End 5549.